

Průvodka

Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0802
Název projektu	Zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Číslo a název šablony klíčové aktivity	III/2 – Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Příjemce podpory	Gymnázium, Jevíčko, A. K. Vitáka 452

Název DUMu	Styron William
Název dokumentu	VY_32_INOVACE_03_05
Pořadí DUMu v sadě	5
Vedoucí skupiny/sady	Mgr. Jana Sedláčková
Datum vytvoření	5.2. 2013
Jméno autora	Mgr. Jana Sedláčková
E-mail autora	janasedl@centrum.cz
Ročník studia	čtvrtý ročník
Předmět nebo tematická oblast	Český jazyk a literatura
Výstižný popis způsobu využití materiálu ve výuce	Životopisný materiál jednoho z předních světových autorů 2. poloviny 20. století, včetně rozboru románu Sophiina volba Inovace – mezipředmětové vztahy – dějepis, ZSV

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT

reg. č.: CZ.1.07/1.5.00/34.0802

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

William Clark Styron

(1925 – 2006)

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Životní osudy

- narozen 11. června 1925 Newport News ve Virginii
- rodina jeho otce vlastnila otroky
- ve třinácti letech ztratil matku
- bolesti z její ztráty přisuzoval svoje pozdější problémy (alkohol, drogy, deprese se sklonem k sebevraždě)
- během 2.světové války bojoval v Tichomoří
- po válce studoval Dukeovu univerzitu

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

- po studiích odešel do New Yorku
- pracoval v nakladatelství Mc Graw-Hill
- 50. léta procestoval po Evropě
- seznámil se v Paříži se svou ženou, spisovatelkou Rosy Bergunderovou
- společně vychovávali čtyři děti
- 1985 – nervově se zhroutil, léčba
- psaním se snažil dostat z depresí
- zemřel po dlouhé nemoci na zápal plic

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

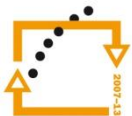
INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Inspirační zdroje

- sám sebe citoval jako spisovatele s jižanským zázemím
- řeší otázky holokaustu a otroctví
- kriticky hodnotí války
- zabývá se pocitem viny a trestu
- navázal na Dostojevského

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Další díla:

- Ulehni v temnotách (1951) – román o nefungující rodině ve Virginii, vrcholící sebevraždou mladé ženy
- Zapal tento dům(1960) – obžaloba spotřebního způsobu života, honby za penězi
- Doznání Nata Turnera(1967) – neúspěšná vzpoura otroků ve Virginii v roce 1831 (Pulitzerova cena)

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Sophiina volba

- nejslavnější autorův román (1979)
- dnes patří ke kánonu světové moderní literatury
- holokaust nikdy nezažil na vlastní kůži, přesto je román velmi věrohodný
- dokázal se vcítit do složité duše své hrdinky, do jejích běsů i děsů, do hrůzných zážitků z koncentračního tábora
- řeší otázky volby

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

...Jednou pochopím Osvětím. To bylo odvážné tvrzení, ale byla v něm absurdnost nevědomosti. Osvětím nikdo nikdy nepochopí. Byl bych si však tehdy mohl poznamenat s větší formulační přesností toto: Jednou o Sophiině životě a smrti napíšu a snad se mi pak podaří přispět k poznání, že absolutní zlo se ze světa nedá vyhladit. Osvětím sama zůstane nevysvětlitelná. Nejhlubší prohlášení, jaké kdy někdo o Osvětimi udělal, nebylo žádné prohlášení, ale jen reakce, otázka. Dotaz: „Řekněte mi, kde je v Osvětimi Bůh?“ Odpověď: „Kde byl člověk?“

Styron, W., Sophiina volba. Praha: X-EGEM, s.r.o., 1994. ISBN 80-85395-51-7, str. 474

Funkce díla

- estetická
- informativní
- formativní

Otázky:

Vysvětlete všechny funkce na tomto díle:

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Odpovědi:

- jde o úvahy o existenci zla a destrukce v člověku, zhoubném vlivu fašismu a kolektivní odpovědnosti za zločiny rasismu,
- autor ukazuje na nenapravitelné škody, které může válka napáchat nejen na bojištích, ale i v duši člověka,
- jde o varování, je třeba se povznést nad malichernostmi obyčejného života,
- Lze vůbec nějak pochopit hrůzy války?
- Jsme schopni pochopit?

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Plány literárního díla

- plán jazykový
(slovní zásoba, jazyk a styl, umělecké prostředky)
- plán tematický
(hlavní téma, postavy, prostředí, děj)
- plán kompoziční
(kompozice, členění textu, forma vyprávění)

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Plán jazykový

- autor střídá jazyky, styly a roviny vyprávění
- Stingo je zprvu vypravěčem lehkovážným, se spisovným vyjadřováním

...Můžete mi říkat Stingo. Pod tou přezdívkou jsem byl tehdy známý, pokud mi vůbec někdo nějak říkal...

...Někdy mezi třicítkou a čtyřicítkou jsem se stou přezdívkou nějakým záhadným způsobem rozloučil:, Stingo se prostě z mého živobytí vypařil jako bledý přízrak a mně ta ztráta byla úplně lhostejná...

Styron, W., Sophiina volba. Praha: X-EGEM, s.r.o., 1994. ISBN 80-85395-51-7, str. 9

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

- používá citáty z Hössova životopisu, z knih např. George Steinera: Jazyk a mlčení

... „*Psal jsem o nich už mnohokrát a snažil jsem se o pohled z jakési nesnesitelné perspektivy, ale jedno pochopit nemohu,*“
píše Steiner, „*a to jsou časové relace.*“ ...

Styron, W., Sophiina volba. Praha: X-EGEM, s.r.o., 1994. ISBN 80-85395-51-7, str. 208

- pro jazykový projev Sophie jsou charakteristické chyby, které ilustrují její původ

... „*Vypadala jsem jako stará čarodějnice – víš, myslím, jako ta věc, co vyplašovává ptáky. Strašák? Já skoro neměla vůbec žádné vlasy a jak mě bolely nohy. Měla jsem scorbut-*“

Styron, W., Sophiina volba. Praha: X-EGEM, s.r.o., 1994. ISBN 80-85395-51-7, str. 68

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

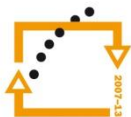
OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

- objevuje se hovorová mluva, ale i vulgarismy spojené se vztekem např. Nathana

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

... „Jenomže to ty přesně *jseš, ty idiote* – ty falešnice jedna, podvodnice sprostá! Roztahuješ nohy *kdejakýmu* vydřiduchovi, *nějaký* nule, šarlatánovi! Panebože!“ zavyl a rozječel se s neovladatelnou zuřivostí.

„Pusť mě, ať odtud vypadnu, než tě zabiju – ty *kurvo!* Narodila ses jako *kurva* a jako *kurva chcípneš!*“

Styron, W., *Sophiina volba*. Praha: X-EGEM, s.r.o., 1994. ISBN 80-85395-51-7, str. 51

Plán tematický

- Téma: - události 2. světové války, rozvíjí se zápletka, jejíž charakter má cosi z osudovosti antického dramatu či starozákonních příběhů,
  - fašismus, rasismus, varování, že minulost a společnost spolu souvisí,
  - zločiny nelze promlčet.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

- Postavy: - Stingo, vypravěč, posedlý literaturou a sexem

...V těch dobách bylo téměř nemožné najít na Manhattanu laciný byt, takže jsem se musel nastěhovat do Brooklynu. To bylo roku 1947 a jedním z příjemných rysů toho léta, na něž se tak živě pamatuji, bylo ovzduší, slunečné a mírné, prosycené vůní květin a působící dojmem, jako by ty dny uvízly ve zdánlivě věčném jarním počasí...

Styron, W., Sophiina volba. Praha: X-EGEM, s.r.o., 1994. ISBN 80-85395-51-7, str. 9

- Sophie, krásná Polka, která přežila koncentrační tábor v Osvětimi

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

... Hlas jí selhal. Ruce se trásly. „Tolik jsem se bála. Vtloukli do mě strach ze všeho. Proč bych to neměla vypsát v knize, jaký jsem byla hrozný zbabělec a že jsem byla špinavá kolaborantka, že jsem udělala všechny ty špatnosti, jen abych zachránila sama sebe?“ zoufale zasténala a v tu chvíli se po nás otočilo několik hlav s udivnýma očima. „Ach Stingo, s tím vším nedokážu žít!“ ...

Styron, W., Sopiina volba. Praha: X-EGEM, s.r.o., 1994. ISBN 80-85395-51-7, str. 422

- Nathan, vtipný, inteligentní, charismatický, svébytný, trpí paranoidní schizofrenií, je závislý na drogách

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

- Prostředí:

- Polsko

- New York

- Brooklyn, byt paní
Zimmermanové

- Osvětim, koncentrační tábor

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

- Děj:

Spisovatel Stingo se v roce 1947 snaží v New Yorku psát román poté, co mu malý obnos, který jeho předkové získali za prodej otroka, dovolí žít nezávisle na pravidelném příjmu ze zaměstnání.

V brooklynském penzionu se setkává s milenci Sophií (Polka) a Nathanem (Žid) a spřátelí se s nimi.

Od obou se postupně dozvídá podrobnosti z jejich života.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Sophiin šťastný život v Polsku narušila válka, dostala se i se svými dětmi do koncentračního tábora a zde byla postavena před krutou volbu – vybrat si jedno ze svých dětí, jedno je posláno na smrt, jedno zemře! Sophie si volbu vyčítá, je znechucena ze svého pragmatického chování během války. Po válce se snaží začít normálně žít, ale potkává Nathana, který mj. v důsledku schizofrenie propadá závislosti na drogách. Oba volí dobrovolný odchod ze světa.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Volby v Sophiině životě

- První se týká domácího odboje, do něhož se Sophie odmítá zapojit. Nechce ohrozit své děti a naivně se domnívá, že válku přečká:

...Věděla jsem sice, že budou nějaké změny, ale přirozené, chápeš...myslela jsem si, že válka bude nutně hrozně krátká a Němci budou poraženi a pak odjedeme s Kazikem studovat do Vídně, jak jsme se chystali.

Byla jsem tak hloupá a tohle jsem si ti myslela, Stingo...

Styron, W., Sophiina volba. Praha: X-EGEM, s.r.o., 1994. ISBN 80-85395-51-7, str. 85

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

- Druhá volba se odehrává při příjezdu vlakem do koncentračního tábora:

... „Smíš si nechat jedno děcko.“

„Bitte?“ vyjekla Sophie

„Smíš si nechat jedno děcko,“ opakoval. „Druhé půjde pryč. Které si chceš nechat?“

„Chcete říct, že musím sama zvolit?“

„Jseš Polka, nejsi Židovka. Máš výsadu – máš volbu.“

Jakékoli uvažování jako by v ní ustrnulo, přestalo. Pak cítila, jak se pod ní podlomila kolena.

„Já přece nemůžu volit! Já přece nemůžu volit!“ začala křičet...

Styron, W., *Sophiina volba*. Praha: X-EGEM, s.r.o., 1994. ISBN 80-85395-51-7, str. 448

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

- Třetí volba nás zavede do koncentračního tábora, kde stále odmítá pracovat v odboji. Ukrást rádio? Nebo Ne?

...Rádio nebylo větší než středně velká knížka... Při pohledu na rádio Sophie pocítila hrůzu a touhu zároveň. Kdy v tom říjnovém soumraku po střetnutí s Hössem sestupovala dolů do vlhkých sklepních zdí, zahlédla rádio otevřenými dveřmi a až se v ní hrůzou všechno stáhlo, když si pomyslela, že je konečně musí bez váhání a bez odkladu nějak ukrást...

Styron, W., *Sophiina volba*. Praha: X-EGEM, s.r.o., 1994. ISBN 80-85395-51-7, str. 366

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

- Čtvrtá volba se týká jejího syna, který byl v koncentráku, a ona ho chtěla zachránit. Rozhodla se svést velitele tábora Rudolfa Hösse:

...Potom však náhle o její nozdry udeřil závan pachu z jeho zpocené hrudi, pachu zamřelého masa, a když vzápětí přimáčkl její tělo ke svému, slyšela jen, jak v tu chvíli hekla. Uvědomovala si jeho lokty, kolena a škrábající strnisko vousů, drsných jako struhadlo...

...Třásl se jako těžce nemocný člověk, ale o nic tak smělého jako polibek se nepokusil, i když jasně cítila, že jí kolem spánku motá nějaký trčící výčnělek...

Pak se však ozvalo rázné zaklepání na dveře, při kterém od ní rychle odskočil a otráveně sykl tlumeně: „Scheisse!“

Styron,W., Sophiina volba.Praha:X-EGEM,s.r.o.,1994.ISBN 80-85395-51-7,str.266

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

- Pátá volba je volba poslední, kdy se společně s Nathanem rozhodnou odejít dobrovolně z tohoto světa:

Zamžoural jsem do šera uvnitř, až jsem pomalu rozeznal Sophii a Nathana, kteří leželi na meruňkově oranžové přikrývce. Byli oblečeni jako kdysi tu neděli...

Do pokoje vešli zřízenci z márnice, oblečení v bílých pláštích, a šustili igelitovými pytli...napadla mě nostalgická myšlenky, že snad v těch posledních mukách – či extázi nebo jaký stav posledního nazření je pře vstupem do temnoty spojil – slyšeli znít: Jezu, radosti lidské touhy...

Styron, W., Sophiina volba. Praha: X-EGEM, s.r.o., 1994. ISBN 80-85395-51-7, str. 470, 471

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Plán kompoziční

- ich-forma
- dílo je rozděleno do čtrnácti nestejně, ale přesto poměrně dosti dlouhých kapitol
- je rozděleno do několika časových rovin:
  - současnost (Stingovo vyprávění o svém mládí, milostných i tvůrčích problémech),
  - minulost (předválečné, válečné období, v první měsíce v USA,
  - filozofická pojednání o nacismu, koncentračních táborech, úvahy o Bohu.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

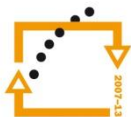
INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Okolnosti vzniku díla

- jde zčásti o autobiografické dílo (Styron pochází z Virginie, působil jako elév v newyorském nakladatelství)
- jde o jakýsi exkurz do poznatků holokaustu
- Styron přiznává inspiraci tradičními postupy moderní severoamerické prózy (Faulkner, Wolf, Bellow), ale vědomě navazuje na Dostojevského

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Vliv díla

- podle románu vznikl v roce 1982 stejnojmenný film
- hlavní roli ztvárnila Meryl Streep
- za hlavní herecký výkon, za roli Sophie, získala Oskara

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Zdroje:

STYRON,W., Sophiina volba.Praha:X-EGEM,s.r.o.,1994.ISBN 80-85395-51-7

Velanová P.,Obsahy a rozборы děl. Třebíč: Nakladatelství VYUKA.CZ.2006. ISBN 80-902571-7-8

Kolektiv autorů.,Čtenářský deník nejen k maturitě. Vimperk.Jiří Mrákota – vydavatelství jazykové literatury.1999. ISBN 80-902572-7-5

autor neuveden, William Styron, (Cit. 2013-02-01) Dostupné z:
<http://ld.johannesville.net/styron/zivotopis?bio=1&fig=1>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

**OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost**

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Materiál je určen pro bezplatné užívání pro potřebu výuky a vzdělání na všech typech škol a školských zařízení. Jakékoliv další využití podléhá autorskému zákonu.

Dílo smí být díle šířeno pod licencí CC BY – SA (www.creativecommons.cz).